

Noves aportacions a l'estudi de Ramon Llull

New contributions to the study of Ramon Llull

JOSEP ENRIC RUBIO
Jose.E.Rubio@uv.es

Universitat de València

El monogràfic que hem coordinat per a aquest número de *Scripta* conté uns estudis centrats en aspectes molt concrets i, en ocasions, poc tractats de l'obra de Ramon Llull. Atesa la multiplicitat i la varietat temàtica d'aquesta obra, i també dels recursos que hi posa en joc l'autor, el camp que s'obre davant l'estudiós tendeix a ampliar-se, a estendre's cap a nous horitzons encara inexplorats. A més, els temes ja coneguts i tractats poden aparèixer sota una llum nova que obliga a replantejar-se qüestions que semblaven resoltes.

Tenim així un estudi aprofundit sobre un punt delicat que toca de ple un tema complex: la cristologia lul·liana. L'autor, Robert Desmond Hughes, n'és un especialista i no ha deixat d'estudiar les implicacions teològiques i antropològiques del discurs lul·lià sobre l'encarnació d'ençà que va defensar la tesi doctoral a la Universitat de Lancaster l'any 2002 (*The Christology of Ramon Llull in the Light of his Ars Magna*). En la seua contribució, la més extensa del monogràfic, analitza un passatge determinat del *Llibre de meravelles* que porta cap al qüestionament de la concepció lul·liana, en aquesta etapa de la seua producció, de la unió hipostàtica de les dues natures en Crist. La contextualització amb les teories contemporànies d'altres teòlegs ajuda a l'esclariment de la qüestió, que roman no obstant oberta al diàleg i a l'intercanvi d'idees imprescindible en l'avenç del coneixement. Hughes marca en aquest estudi una línia de recerca que pot oferir uns fruits interessants en un futur immediat en un camp tan complex i reservat com el de la teologia de Llull, l'evolució de les seues idees cristològiques i la relació possible amb teories al respecte debatudes entre els seus contemporanis.

Si el primer article és l'obra d'un especialista amb una notable trajectòria investigadora al darrere, la resta de contribucions pertanyen al que podríem considerar la "generació" més recent d'estudiosos, però no per això deixen de ser igualment originals i representatives de nous camps d'estudi. Francesc Tous Prieto i Anna Fernández Clot ens ofereixen una part del resultat de la recerca que des d'un temps ençà dediquen a les formes sentencioses en Llull. El seu estudi del *Dictat de Ramon* (1299) fa llum sobre les estratègies persuasives i demostratives que Llull emprà en un moment donat i

com adapta a una forma sentenciosa en vers uns nous mecanismes lògics en voga a finals del segle XIII: les *consequentiae*, uns enunciats en forma de proposició condicional que tracten de superar les limitacions de la forma sil·lògica. Lògica i retòrica s'uneixen en aquesta obra que pertany al grup de les menys estudiades de l'autor, però que gràcies a aquesta aportació cobra tot el relleu que es mereix en el corpus lul·lià.

També en la línia de connectar les idees lul·lianes amb el context cultural del seu moment, l'article de Xavier Bonillo Hoyos ens ofereix un panorama complet de l'escatologia en les obres de Llull on es tracta d'una manera o una altra la qüestió del més enllà, especialment de cara a la demostració dels dogmes cristians referits al paradís i a l'infern. Un dels cavalls de batalla del nostre autor en la polèmica amb els musulmans fou, des de l'inici, la crítica a la concepció musulmana del paradís, basada en un gaudi purament sensual. No sols es tracta la qüestió del destí de l'ànima o del gaudi corporal, sinó que també es dedica una part important a l'angeologia lul·liana. El discurs escatològic ocupa doncs un lloc destacat en l'obra de Llull, i l'estudi de Bonillo fa una extensa catalogació de les ocurrences del tema alhora que relaciona el seu tractament en Llull amb el d'altres autors.

Amb la contribució d'Anna Serra Zamora s'estableix un pont entre els estudis sobre l'obra de Llull i els estudis sobre el lul·lisme, és a dir, la influència i la recepció de l'obra del nostre autor en els segles posteriors, camp de recerca especialitzat dintre dels estudis lul·lians. L'autora és especialista en la iconografia present en les obres místiques, imatges que, lluny de constituir una mera il·lustració al text, tenen un paper actiu en el procés contemplatiu. Des de fa un parell d'anys ha orientat els seus coneixements a l'estudi de les figures dels manuscrits de l'*Ars* de Ramon Llull des d'una nova perspectiva. En aquest cas, se centra en una imatge concreta, la de la mà, que apareix en alguns manuscrits de l'*Ars demonstrativa* com a eina mnemotècnica per recordar fàcilment la complexa estructura de la figura S, la iconografia de la qual es desenvolupa de manera espectacular en comentaris posteriors sobre l'*Ars*. També ací la referència al context i als antecedents esclareix l'ús lul·lià d'aquesta figura.

Oferim doncs un monogràfic miscel·lani que pretén donar una idea de la multiplicitat de temes possibles en un autor tan polifacètic com Ramon Llull. Teologia, lògica, retòrica, història cultural, ecdòtica, iconologia, i altres disciplines que convergeixen en la seua obra i sense les quals no es pot comprendre plenament. Ja fa almenys un segle que en els estudis catalans es va afrontar aquesta multiplicitat per anar més enllà del "Llull literat", del poeta i autor de novel·les. Llull obliga a la multidisciplinarietat. Aquestes aportacions són una petita mostra del que està per venir en els estudis lul·lians i es produeixen en un moment carregat de simbolisme: a les portes de les celebracions de "l'Any Llull" amb motiu del setè centenari de la mort del mestre. A partir ja de 2015, i durant tot l'any de 2016, assistirem amb tota seguretat a congressos, trobades, publicacions i actes de tota mena al voltant de la figura de Llull. Ací en tenim un aperitiu.